

o koristih takšne enotnosti tu ni treba govoriti.

Že od nekdanj rad listam po bibliografijah. Poklicno delo pa mi nalaga dolžnost, da dan na dan segam po bibliografskih publikacijah. Tudi novo serijo naše nacionalne bibliografije, ki jo z vso vnemo in požrtvovalnostjo prirejajo Stefka Bulovec, Ančka Posavec in Janez Logar, že od začetka njenega izhajanja z velikim pridom uporabljam. Celi vrsti naših ljudi je z njeno pomočjo uspelo dobiti zaželeno knjigo, članek, podatki. O tem, da jo ceni tudi zunanji svet, priča dolga vrsta inozemskih naročnikov, zlasti knjižnic, ki jo žele stalno prejemati. Po vsem tem je jasno, da je razvid naše tiskane besede prepotrebna publikacija. S svojimi pripombami sem želel opozoriti na težave bibliografskega dela in dati pobudo za razmišljanje, ali ne bi Slovenska bibliografija dosegla z nekimi spremembami še skladnejšo in ustrežnejšo obliko.

Pavle Kalan

Alfonz Gspan - Josip Badalič:

INKUNABULE V SLOVENIJI

Ljubljana 1957

Lani je izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti kot 10. zvezek razreda za filološke in literarne vede knjigo, ki zasluži vso bibliotekarjevo in bibliografovo pozornost. Premalo. Ogledati bi si jo morali vsi, ki se kakorkoli ukvarjajo s slovensko zgodovino, zakaj ta knjiga je poleg Kosovih Srednjeveških rokopisov iz leta 1931 edina, ki osvetljuje in ocenjuje slovensko kulturo v poznem srednjem veku, tja do 1500. Takrat se namreč ne konča le rojstno obdobje prvotiskov (črna umetnost se spreminja v rokodelstvo in kupčijo!), temveč se začne v duhovnem življenju Evrope že porajati novi tokovi, slo-

venskemu slovstvu pa se še posebej odpirajo lepši časi in z njimi samostojnejše idejno vrenje. Vse to izvira kajpada iz srednjeveške kulture, ki so ji utrle pot do posvetnih ljudi prav — inkunabule.

Zajetna knjiga najprej pouči bralca o nastanku in pomenu inkunabul na splošno ter nakaže razvoj inkunabulistike po svetu, nato pa obravnava slovenska prizadevanja na tem znanstvenem torišču (Likawetz, Glonar). Sledi tehtno, zgoščeno, in vendar pregledno spisana študija o inkunabulah v Sloveniji. V nji je povedano, kje so naše inkunabule nastale, kdo so bili njihovi duhovni in telesni očetje, kako so zvezane, kako ohranjene, kaj je v njih pripisanega, kateri so bili njihovi lastniki in uživalci, kam so zdaj zašle, o čem govorijo in koliko so vplivale na našo kulturno rast. Vse trditve, predvsem izvirne, so skrbno utemeljene, pojasnjene z grafikoni, delnimi odtisi in zemljevidi. Avtorja sta iz istega vzroka redno primerjala prvotiske v Sloveniji in na Hrvaškem; tem laže, ker je J. Badalič pred leti na podoben način sam obdelal inkunabule na Hrvaškem. Kakor je uvodna študija na široko zasnovana, a tudi varčno obdelana, tako je ob poglavitnih, slovenskih, stvareh nadrobna in kar mimogrede odpira vprašanja in daje naloge, pa naj se tičejo domačih znanstvenikov-piscev, tiskarjev ali knjigovozov iz 15. stoletja.

Bibliografija našteva 847 enot. Večina knjig je prikazana po sodobnem ameriškem bibliografskem sistemu (Stilwell), posebno natančno pa tisti tiski, ki jih do zdaj znanost še ni imela v razvidu ali niso bili zadosti obdelani. Opombe pojasnjujejo, kje in v koliko izvodih se posamezna dela na Slovenskem hranijo. Med lastniki se največkrat omenjajo Narodna in univerzitetna knjižnica, Franči-

škanski samostan v Ljubljani in Škofijski arhiv v Mariboru. Na koncu je vsak primerek opisan in po potrebi fotografsko potrjen. Knjigo dopolnjujejo konkordance, pojasnila, kazala in latinski povzetek.

Naša bibliografija se res ne postavlja z dosti večjim številom prvotiskov, kot jih je poznal prvi raziskovalec inkunabul, J. Saubertus, leta 1643; šele zemljevid na koncu knjige da slutiti, kako bogata bi lahko bila naša zbirka, ko bi se nam ohranil vsaj še del uničenega in izgubljenega knjižnega premoženja ali da bi se dalo popisati vse, kar je inkunabul nekoč pri nas bilo, pa so danes raztresene po svetu. Morebiti se nam bo kdaj posrečilo izpolniti vrzel, ki je naša zbirka še ni mogla zamašiti, morda se bo sem in tja pokazal tudi doma kakšen drobec (povabila avtorjev, naj posamezniki sporoče, kaj imajo, so zadela na gluha ušesa!), a jedro in temelj sta tu. Kdor je kdaj imel le eno tako častljivo bukvo v rokah, bo vedel, koliko trdega, vztrajnega dela je bilo treba zanj pa tudi koliko znanja. Če je beseda prej dala besedo o sorodnosti s hrvaško izdajo, tega ni jemati za hudo, posebno zato ne, ker je slovenska publikacija v zasnovi, posameznostih in tudi v celotni izvedbi boljša, trdnejša od predloge; za to ima največ zaslug Alfonz Gspan. A med njima je le še premalo razdalje, se zdi; posebno časovne, saj bi omogočila spojitvev dodatka z jedrom, pretres besedila, to in ono rešitev odprtih vprašanj in podobno.

Gspan in Badalić sta nam dala knjigo, ki jo lahko mirne duše uvrstimo med najvažnejša dela za spoznavanje zgodnje slovenske kulture. Ker pa se uvodna študija vsekozi dotika tudi evropske kulture in ker daje bibliografija svetovnemu seznamu inkunabul nove pri-

spevke in popravke, sega njen pomen daleč čez slovenske meje. To dokazujejo dobra prodaja in ugoden odmev v tujem tisku. Zato bodi knjiga v ponos sestavljavcema, založnici in naši stroki.

Stane Suhadoinik

A WORLD BIBLIOGRAPHY OF BIBLIOGRAPHIES and of Bibliographical catalogues, calendars, abstracts, digests, indexes, and the like. By Theodore Besterman. Vol. I—IV. 3. izd. Genève, Societas bibliographica 1955, 4°. (I. vol. 663 str.; II. vol. 766 str.; III. vol. 775 str.; IV. vol. 430 str.)

Število bibliografij raznih vrst in strok je v svetu že tako naraslo in še raste, da so začeli izgubljati pregled nad njimi celo strokovnjaki. V razvoju bibliografske vede je nastala nova naloga: sestava bibliografije bibliografij, to je pregleda bibliografij, ki ima lahko nacionalni ali internacionalni značaj glede na to, ali se zbirajo bibliografije enega ali več narodov, če ne sploh vseh. Poskusi te vrste so se začeli že v drugi polovici 17. stoletja, saj se kot prvi sestavljalec bibliografije bibliografij imenuje Francoz Antoine Teissier (*Catalogus*, 1686). Zelo pereč pa je postal ta problem v novejši in najnovejši dobi, ko se gmadijo bibliografski pregledi v nedogled. Tudi pri nas v Jugoslaviji se je na vzpodbudo bibliotekarskih društev začela akcija v tem pogledu. Dolej se je sicer izvršil popis vseh jugoslovanskih bibliografij samo za obdobje 1945—1955, ki pa še čaka na objavo v tisku.

Ponos bibliografske znanosti, tako rekoč zadnja beseda v njej, je ogromno delo, ki ga je sestavil Amerikanec Theodore Besterman z zgoraj citirano knjigo. V svoji tretji in definitivni izdaji, ki obsega štiri debele zvezke, od katerih je zadnji osebni in stvarni register, je zbra-